

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА | BIEŁARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaja i litaraturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1-1 (Wilno, Zawalna 1-1).
Redakcyja adčynlena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Koŝty wydawańnia pakrywejuć składki.
Składka u hod 4 zał., na pańhoda — 2 zał.,
na 3 miesiacy — 1 zał.

Українська - польская угода

Ужо даўно хадзілі чуткі аб перагаворах між прадстаўнікамі украінскага грамадзянства і прадстаўнікамі польскага ўраду. Асабліва аб гэтым сталася голасна ў канцы мінулага і ў пачатку сёлетняга году.

13.XII.34 старшыня украінскага сенацкага клюбу на паседжанні Констытуцыйнай Камісіі Сэнату ад імя ўсіх украінскіх паслоў і сэнатараў для украінскага народу пад Польшчай зладжыў дамаганьне тэрыторыяльнае аўтаноміі. 5.II.1935 старшыня украінскага пасольскага клюбу др. Д. Левіцкі сказаў у Сейме прамсву, у якой выразна зьвярнуўся проціў Саветаў і ня менш выразна запрапанаваў польскаму народу палітычнае супрацоўніцтва з украінскім народам. 14.II.35 мін. Касцялкоўскі выступіў з прамовай у Сэнаце, у якой рашуча адкінуў украінскія прапановы, заяўляючы, што ў Польшчы — апрача польска-дзяржаўнай — ніякай іншай, а знача і украінскай самастойнай палітыкі быць ня можа і што да украінскага народу можа дайсьці і без павадырства украінскіх паслоў.

Пасьля гэтага ўсяго украінска-польскія адносіны мусілі вырашыцца ці ў вадзін, ці ў другі бок. І яны вырашыліся. Украінскія паслы і сэнатары, староньнікі УНДО, пасьля гэтай прамовы міністра Касцялкоўскага пайшлі з палякамі на ўгоду. Бліжэйшай прычынай гэтай угоды быў новы выбарны закон у цяперашні Сейм і Сэнат. Сутнасьць гэтай угоды покульшто няведама. Дагэтуль ведама толькі, што украінцы і палякі ў Галічыне пайшлі на выбары з супольнымі сьпіскамі кандыдатаў, у выніку чаго украінцы атрымалі 14 паслоў і 2 сэнатараў; украінцы — староньнікі гэтай угоды — спадзяюцца, што цяпер у Польшчы наступіць радыкальная зьмена нацыянальнай палітыкі, якая украінскаму народу дасьць магчымасьць усе староньняга разьвіцьця і будовы на украінскіх землях пад Польшчай «усеукраінскага піемонту».

Як там аднак з гэтым будзе сапраўды, хутка пабачым. Покульшто відаць толькі вялікі пыталнік, як з боку украінскага грамадзянства, так і з боку польскага. Украінцы дадатна ацэньваюць факт, што ўгода не дала ані паслоў русафілаў з украінскай Лэмкаўшчыны, ані польскіх нацыяналістаў і гэтым узмацавала украінскую справу. Але украінцы не закрываюць вачэй на тую цану, за якую

ўсе гэныя выбарныя плюсы куплены. Украінцам ясна, што само УНДО, давеўшы да ўгоды з палякамі, сваю палітычную самастойніцкую вартасьць фактычна страціла, ясна украінцам таксама, што ўгода абывае толькі Галічыну, а землі Валыні, Лэмкаўшчыны, Холмшчыны і украінскіх часцей Падлясься і Палесься астаюцца паза граніцамі гэнай угоды; з гэтых украінскіх зямель, апрача Валыні, украінскія паслы не праведзены. Праўда, з Валыні такія паслы ёсьць, але гэта даўнейшыя ўгадоўцы, якія наўрад, ці пойдучь згодна з ўгадоўцамі новымі. Непакоіць урэшце украінскае грамадзянства тая таёмнасьць, якая гэную ўгоду акружае.

Неспакойна на польска-украінскую ўгоду глядзіць і польскае, асабліва апазыцыйнае, грамадзянства. Яно выражае свой страх, ці гэта ўгода не нясе з сабой якой шкоды для польскасьці ў Галічыне, тым больш, што ўгода зроблена толькі з часткай украінскага грамадзянства і што ўсё баявое, радыкальнае і маладое ў украінскім грамадзянстве настроена проціў УНДО і проціў яго ўгоды з палякамі.

Што да нас дык мы ўважаем, што гэта і гэтка ўгода — зьявішча палітычна ненармальнае, што яна замест разьвязаць польска-украінскую праблему, яшчэ больш яе заблытае і што яна ня будзе базай «усеукраінскага піемонту» пад Польшчай. А гэта таму, што гэта ўгода — гэта ня ёсьць плод самастойнай украінскай палітыкі, а нелегальны плод польска-нямецкага флірту, зьвернутага проціў Саветаў, якія сваёй антынацыянальнай маскоўска-цэнтралістычнай палітыкай, замест на ўсход, што было-б палком натуральным, кіруюць украінскі народ на захад і таму-ж захаду дзеля кіраваньня гэным народам аддаюць у рукі лейцы.

Тая ж савецкая Масква, дзякуючы тэй-жа антынацыянальнай і захопніцкай палітыцы, не здабыла сымпатыі і ў беларускага народу і выпусьціла з сваіх рук беларускі палітычны повад.

БЕЛАРУСЫ! Присылайце ахвяры на фонд беларускай асьветы! — Паширайце беларускае друкаванае слова. — Навучайце дзяцей чытаць і пісаць на беларуску!

Dumki na parozie školnaha hodu.

U hetym čaście biełaruskija bački i dzieci ŭ wielikich kłopotach. Jany nia majuć swajej biełaruskaj školy.

Praŭda, ciapierašni małady świat kruhom uwieščysta wučycca. I nia možna skazać, kab nia było dla nas biełarusau polskich školaŭ. U pačatkawyja školy jość nam dostup.

Školnyja ŭłady, na heta hledziačy, z radaści zacirajuć sabie ruki. Jany zdawolenyja dumajuć, što heta ŭžo ūsio, što ich abawiazki da biełaruskich dziaćci ŭžo spoŭnieny, jak treba. Ale nie, heta nia praŭda. Biełarusy biez swaich školaŭ astajuć ŭščiaž pakryŭdžanymi.

Žyćcio siahoŭnia ŭ koźnaj halinie jahonaj idzie nowym paradkam. Usiudy kaźionnaja plaćać nadta hłyboka załazie ŭ žyćcio ludzkoje. Jana aŭ u dušu čaławieka hladzić i choča ŭładać adtul usim čaławiekam. Woś i ŭ polskaj škole dziaćci biełaruskamu nija nia možna wykrućca ad henaj polskaj kaźionnaj plaćaci. Ab hetym treba bačkom našym pomnić.

Biełaruskaje dziaćci na školny čas wyjmajacca z pad upływaŭ bačkoŭ. U čužyja polskija ruki jano ŭ školu addajacca. A henyja ruki jość nadta dalokimi ad biełaruskaha dziaćci. Hety raŭdziel biełaruskaha dziaćci ad bačkoŭ jašče bolš pahłyblajacca tym, što bački adsunutyja daloka ad dziaćci swaich u škole. A ŭplyŭ biełaruskich bačkoŭ na swaich dziaćci pawinienn być nadta wialiki. Jon pawinien iści za dziaćci ūsiudy i na t aŭ u školu i tam rabić swajo. Woś-ža działa hetaha biełarusy zaŭsiody damahalisia i damahajucca swajej rodnaj biełaruskaj školy.

Našym pracuńnikam nadta lohka kazać, što biełarusy swaich dziaćci dabrawolna pasyłajuć u polskija školy. Jasnaja, kali niama biełaruskich školaŭ i jość prymus wučycca, dyk biełaruskija dziaćci buduć u polskaj škole.

A tymčasam biełarusy ŭ polskaj dziaćci niašta značać!

Biełarus časam nie dajadaje, a padatki dziaćci swaich plaćcie. Za heta ūsio biełarusy dla swaich dziaćci atrymliwajucca... polskuju školu!

Jasnaja, što dla biełaruskich dziaćci musić być i biełaruskaja škola. Hetaha damahajucca naturalnyja naŭy prawy i zwyczajnaja ludzkaja etyka i sprawiadliwaść.

Ale nia plakać-ža nam, što my biełaruskich školaŭ nia majem. U hety mament nam karyšniej budzie zahawaryć ab tym, jak u polskaj škole dy hadawać nam dziaćci pabiełarusku. Hetych małych našych, dyk chaj sami bački ratujuć. Bački chaj padliwajuć swaim dzieciam biełaruskich da žyćcia siłaŭ. My ahułam ludzi hramatnyja. My majem swaju biełaruskuju litaraturu. My i hrošy swaje jašče nia ūsie addali na padatki.

Dla dziaćci našych treba nam kuplać lemantary i wučyć ich pabiełarusku ŭ chacie. Jak heta miła bačkom hladzieć na swaich dziaćci, što padrastajuć na ich wačoch i bahaciečysia ŭ wiedu, jany astajuć tymi samymi dobrymi biełarusami. Tolki hetaj darohaj my ciapier z dziećci swaimi možam dajćci da wysokej našaj biełaruskaj świedamaści i kultury.

Urešcie hlanim, jak heta dobryja biełarusy hadujuć swaich dziaćci pabiełarusku. U nas jość siamiejnaja ludzi — biełaruskija intelihienty. Swaim žyćciom jany stajać bližej da ūsiaho polskaha, jak kožny biełaruski siełanin. A mima hetaha, jany hadujuć dziaćci swaich sapraŭdy pabiełarusku.

rusku. Prychodzie z wulicy ŭ chatu chłapiec — syn majho znajomaha intelihienta — i da bački žwiartajacca pa polsku. Na heta každa bačka dziaćci, što jon nie razumieje jaho. Tady žbiantažanaje dziaćci cikawicca, jak heta jaho nie razumieje jaho rodnata. Paniej-kim čaście dziaćci z polskaj mowy pierachodzie na biełaruskuju i hetaha trymajacca ŭžo nezaŭsiody. Wiedaju tak-ža, što druhi intelihient biełarus prychodziŭ da swajho probaršča palaka „na paradu“, što jamu rabić, bo jaho syn papolsku nia ūmieje pacieraŭ, a tolki pabiełarusku.

A wiedamy mnie i taki biełaruski bačka, jaki wysyłaŭ swaich dziaćci u polskuju školu, pa bačkaŭskamu im prykazwaŭ: — pomnicie, dzietki, što wy ŭ polskuju školu chodziecie tolki tamu, što my nia majem swajej biełaruskaj školy i choć wy wučyciesia papolsku, ale nie zabuwajciesia swajho biełaruskaha narodu i rodnaj swajej bačkaŭščyny.

Dyk woś u hety wosienski čas, pakujuć kuferki i wypraŭlajuć swaich dziaćci u polskija školy, wy, biełaruskija bački, pomnicie, što swaich abawiazkaŭ usich wy da dziaćci jašče hetym nia spoŭnili. Wy iści pawinny dalej, silna prykladajuć swaju ruku da biełaruskaha ŭzhadawańnia dziaćci wasych.

W. D—a.

26 tysiač 867 biełarusau u Łatwii.

Łatwijski časapis „Jaunakos Žinas“ (Nr. 218, 25.IX.35 h.) padaje wyniki sieletniaha, z lutaha miesiaca, pierapisu nasielnictwa Łatwii. Sieletni pierapis, jak wiedama, adbywaŭsia ŭ duža niaspryjajućych dla biełarusau abstawinach, dziakujuć isnujučamu tam wajsakowamu stanowišču. Siorod pierapišcykaŭ nia było amal niwodnaha biełarusaha. Ničoha, działa hetaha, dziŭnaha, što wyniki pierapisu — nie pamysnyja dla biełarusau.

Sieletnija wyniki pierapisu ŭ paraŭnaŭni z papierednim, z 1930 h., pakazali značajne žmianšenie liku biełarusau u Łatwii.

Pawodle pierapisu z 1930 h. lik biełarusau u Łatwii — wyražaisia cyfraj 36.029 abo 1.90 procentami ūsiaho nasielnictwa Łatwii. Praz plać hod — u sieletnim 1935 h. — łatwijskija pierapišcyki naličyli tolki 26 867 biełarusau abo 1.38 procenty ūsiaho nasielnictwa. Peŭnie-ž, hetyja sieletnija wyniki, jak i wyniki piapierednich pierapisau, — dalokija ad sapraŭdnaha faktyčnaha stanu biełaruskaha nasielnictwa ŭ Łatwii.

Pryjmajuć pad uwahu naturalny hadawy pryrost žycharstwa, jaki — pawodle abličeńniaŭ K. Jezawitawa (hl. pracu „Biełarusy u Łatwii“, Ryha 1927 h., stor. 16—17) — ŭ biełarusau dachodzie da 2 prac. i nikoli nia bywaje niżej 1 z palawinaj prac., — pawodle taho-ž Jezawitawa ad rasiejskaha pierapisu nasielnictwa z 1897 h., jaki naličyŭ biełarusau u Łatwii 81.986, lik biełarusau u Łatwii ŭ 1927 h. pawinien wyražawca cyfraj nia mienš 170.000 čaławiek. A što-ž hawaryć ab liku taho-ž bieł. nasielnictwa z 1935 h. Jon pawinien być značajna bolš ad tych 170.000 čaławiek. Tymčasam — pawodle sieletniaha pierapisu — majem, jak ŭžo skazana wyšej, u Łatwii 26.867 biełarusau. Peŭnie-ž, da hetkahawyniku prywiala łatwijskaja nacyanalnaja šowinistyčnaja palityka!

Zadźwinski.

Z biełaruskaha rubiaža.

Sakolščyna — heta zachodni kutok etnografichnaj Bielarusi. Sakolski pawiet hraničyć etnografichnuju Bielarus z etnografichnaj Polščaj. Bołšaš nasielnictwa tut — biełarusy-kataliki; rešta — biełarusy-prawasłaunyja. Jašče da nia daŭna tut masawahabiełaruskaha ŭświedamleńnia nia było. Świedamymi byli tut tolki niekatoryja intelihiencyja adzinki.

Jedučy ŭ swaju rodnuju wiosku Zalesie, pašla doŭhaha ŭ joj niabyćcia, z cikawaściami čakaŭ sutyčnasci z swaimi susiedziami, jakija kaliś mianie nie mahli zrazumieć, bo byli nacyjanalna niaswiedamija, znachodzilisia pad upływam polskich ksiandzoŭ, i miašali polskuju narodnaść z katalickaj wieraj. Dumalasja, što kali padčas panawańnia Rasieł katalickaje nasielnictwa tut nazywała siabie „polskim“, dyk što-ż moža być ciapler, pašla 16 ciletniaha panawańnia Polščy? Rečaistać takaja: tut u katalickim nasielnictwie prabudžajecca biełaruskaja nacyjanalnaja świedamaść, a prawasłaunyja, ahułam, świedamija nacyjanalna i zmahajucca za swaju mowu.

Praŭda, wioski z katalickim nasielnictwam, da jakich nie dachodzie biełaruskaja presa i jakija nia majuć sutyčnasci z świedamymi nacyjanalna adzinkami, — astajucca ŭ nacyjanalnaj clemry. Ale i takija wioski ŭžo pačynajuć prysluchoŭwacca da swajej biełaruskaj duży.

Biełaruskaja presa, a pieradusim „Bieł. Krynica“, robić upływy.

— Polšča z prochu paŭstanie i tady budziem swabodna chadzić z praciesijami, tady nastanie katalickaje prawa, — tak kazali praroki, — paŭtaraŭ mnie kaliś, jašče chłapčuku, stary dzied susied.

Ciapier stareńki! dzialok u majej wioscy kiwajućy haławoj kaža:

— Boh jaho wiedaje, što heta takaje, — nam ksiandzy kazali, što jak Polšča paŭstanie, to budzie ūsim dobra i swabodna... a ciapier?..

— Nam tady budzie dobra, jak Bielaruski narod budzie samastojny; my, dziedku, nie palaki, ale biełarusy.

— A musić jano tak, synok — adkazywaie stareńki dzied.

Kali jašče hadoŭ 10 tamu moładz našaj katalickaj wioski nie chacieła cikawicca biełaruskim adradžeńniem, to ciapier usie razumniejšyja — świe-

Dakumant dnia.

U swaim časie „Biełaruskaja Krynica“ pisala ab pryjeździe na leta z Ameryki na Bačkaŭščynu wiedama-ha biełaruska, stałaha supracownikia bieł. hazet, ksiandza profesara J. Tarasewiča, i ab adnosinach da jaho polskich administracyjnych uładaŭ.

Nadowiačy adzin z wilenskich biełarusau atrymaŭ ad ks. Tarasewiča piśmo z 15 IX 35 h., u jakim jon apisywaje i charakteryzuje adnosiny da jaho miascowych administracyjnych uładaŭ i katalickaha duchawienstwa. Nažał, dzieła wiedamych pryčyn, nia možam nadrukawać usiaho piśma. Ahrańičajemsja tolki da niekatorych damyja biełarusy. Jany čytajuć biełaruskija hazety i orjentujucca ŭ biełaruskich sprawach.

Prawasłaunyja biełarusy ŭ Sakolščynie, možna skazać, usie świedamija i zmahajucca za swaju mowu. Naprykład, siłanie wioski Daŭhasielcy. Jany padawali prośby ŭ roznyja ūstanoy z damahańniem wučeńnia Zakonu Božaha ichnich dziełaciej ŭ škole pabiełarusku. Kali hetyja prośby nia byli zdawoleny, jany ciapier padali ŭ hetaj sprawie prośbu samomu Prezydentu. Adzin świedamy i dziełny biełarus hetaj wioski ćwierdziŭ mnie, što kali ichnija damahańni nia buduć zdawoleny — siłanie zusim nia buduć puskać dziełaciej swich na nawučańnie relihii papolsku.

Hetkim čynom tutejšyja prawasłaunyja zmahajucca z polonizacyjaj.

U prošłym hodzie ŭ hetaj samaj wioscy ŭ škole wučycielka „štrafawała“ dziełaciej pa 1 hrošu za koźnaje skazanae ŭ škole biełaruskaje słowa. Ale pašla pierakanalasja, što „štraf“ ničoha nie pamahaje.

Pamima hetkich starsińiaŭ, adna-ho razu, kali školny wizytatar zapytaŭsia ŭ dziełaciej, chto jany? — dziełci adkazali: — „ruskija“.

— Tut niamaruskich! — zajawiŭ wizytatar.

Prysutny pry hetym adzin z bačkoŭ stanuŭ u abaronie dziełaciej i tlu-mačyŭ wizytataru:

— Panočku, jany heta chacieli skazać, što jany biełarusy.

Wizytatar, pačuŭšy heta, jašče bołš dakazywaŭ, što i biełarusau tut niamu.

Dyk woś, hetkim čynom, u samym zachodnim kutku etnografichnaj Bielarusi ŭzychodzić i raście duch biełaruskaha adradžeńnia, duch Bielaruskaj Nacyi. Zalesianski.

skazaŭ, wielmi charakternych i nie patrabujućych kamentaraŭ.

Piśmo pačynaiecca: „...Dyk woś my ŭžo padbirajemsja pad New Jork. Tut nijakich Kawalskich ani Cyraskich ŭžo nie bajusia. Mo' Wam ŭžo jwiedoma, što sam Wajewoda Nawahradzki prysłaŭ mnie papieru, u jakoj daŭ mnie 15 dzion da wyjezdu iz hrenic Polščy. Woś źmiest hetaha dakumantu: Nowogródek, Dn. 25 lipca, 1935.

DECYZJA.

Na podstawie art. 10 lit. b./11 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 sierpnia 1926 r. o cudzoziemcach (Dz. Ust. Nr. 83, poz. 465) i art. 75 pkt. 3 rozporządzenia Prezydenta R. P. o postępowaniu administracyjnym z dnia 22.III.1928 r. (Dz. Ust. R.P. Nr. 36 poz. 341) postanawiam wydalic z granic R. P. obywatela Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej cudz. ks. Jana-Michała Tarasewicza.

W związku z tem wzywam cudz. ks. Jana-Michała Tarasewicza do dobrowolnego wyjazdu z Polski w terminie 15 to dniowym od dnia otrzymania niniejszej decyzji w dowolnym kierunku za wyjątkiem W. M. Gdańska. W razie niezastosowania się do powyższego cudz. ks. Jan-Michał Tarasewicz zostanie przymusowo wydany zagranicę.

Decyzja niniejsza jest ostateczna w administracyjnym toku instancji.

Wojewoda Stefan Swiderski Wojewoda Nowogródzki.

Dalej — „...Nia było tako tydnia, kab jaki palicyjant abo špijon (tajnik — red.) nia bywaŭ padasłany da nas, da Kleśniakoŭ (rodnaja wioska ks. praf Tarasewiča ŭ Lidzkim pawiecie — red.). Jany mianie haniiali... Adnak palicyi nia možna tut winić, im było skazana spoŭnić dzieła. Dy jana da mianie zaŭsłody adnosiłasia wietliwa, z niekaj spahadliwaściami... Woś pałažeńnie dyk pałažeńnie!

...Škada mnie tolki Wincuka (brata — red.) dy ūsich rodnych, što moj pryjezd nia byŭ takim radasnym dla ich, jakim jon byŭ-by ŭ inšych abstawinach. Ja jechaŭ da ich na miesiacu dwa z palawinaj, abo j na try, kab susim dobra adpačyć u swajoj rodnaj staroncy, u swaim rodnym kutku, a tut wun jak adpačyŭ dy pawiesialiŭsia biełaruskim žyćciom. Ale ničoha. Usio heta zahartoŭwaje mianie da baračby za sprawiadliwaść dy šče balej padkraplajeć luboŭ k swajemu biełaruskamu narodu“...

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА.

Сход беларусаў каталікоў. У нядзелю дня 6 га г. м. у залі Бел. Інстытуту Гаспадаркі і Культуры (Завальная 1), а гадз. 10 раніцы адбудзецца сход беларусаў каталікоў, скліканы Беларускамі Касцельным Камітэтам. У парадку дня сходу — справы касцельныя беларускія і арганізацыйныя. Арганізатары сходу заклікаюць усё беларускае каталіцкае грамадзянства ў Вільні прыбыць на сход.

Лекцыя. У пятніцу, 11-га г. м. у залі БІГІК цэнтраля Інстытуту арганізуе лекцыю на тэму „Беларуская музыкaлeгiя“. Лекцыю пра-чытае абсалв. М. Пяцукевіч. Пачатак лекцыі а гадз. 7-й вечарам.

3-я кніжка „Калосься“, беларускага літаратурна-навуковага часа-пісу — квартальніка — ўжо хутка выйдзе з друку. Высылаецца „Калосься“ толькі за грошы. Падпіску прысылаць — рэд. і адм. „Калосьсе“, Вільня, Завальная 1—2. Пад-піска: у год 4 зл., за паўгода — 2 зл., асобны нумар — 1 зл.

„Калосься“ мусіць быць на-стойным часапісам кожнага сьве-дамага беларуса!

Зьмена на становішчы вучы-целя беларускага языка. У Вілен-скай Праваслаўнай Сэмінарыі, умі-нулым школьным годзе выкладчы-кам беларускага языка быў вучы-цель віл. беларускае гімназіі, грам. Хв. Ільяхавіч. У бягучым школьным годзе на становішчы вучыцеля бел. языка у Праваслаўнай Сэмінарыі адбылася зьмена: загадам Вілен-скае Школьнае Кураторыі — гр. Ільяхавіч аділіканы са становішча вучыцеля бел. языка, а на ягонае месца вызначаны грам. Базыль Ка-валевіч, сталы вучыцель белару-скага языка ў віленскіх дзяржаў-ных сэмінарыях.

З САВЕЦКАЙ БЕЛАРУСІ.

БССР на міжнароднай выстаў-цы мастацтва. Саюз савецкіх ма-стакоў БССР атрымаў запрашэньне прыняць удзел у міжнароднай вы-стаўцы мастацтва, якая арганізуец-ца ў Парыжы ў 1937 годзе. Запра-шэньне прынята. Лепшыя майстры жыванісі, скульптуры і графікі вы-стаўяць свае работы.

25-гадовы юбілей творчасьці Зьмітрака Вядулі. У бягучым годзе прыпадае 25-ці годзьдзе творчай

3 над Нарачы

(Праца, г. „Бел. Крыніца“ № 35).

Вёска Занарач. Перад ёю на паўночны ўсход цягнуцца руіны нямецкіх акупаў. Стыраць бэтон-ныя схроны з надпісамі „власносьць войскова, разбераць не вольно“.

У Занарачы кідае нас ізноў адзін сябра, кіруючыся ў бок Смар-гоняў. Мінаем вёску Блізнікі, якая беспасярэдня стыкаецца з Занарачай, уваходзім у лес і праз засьце-нак Праходы ідзем далей...

Вёска Наносы. Месціца на паўвостраве, што далёка ўрэзвае-цца ў Нарач. Жывуць праваслаў-ныя і каталікі. Усе сьведамыя бе-ларусы. Адчуваецца ўплыў Грама-ды. Шмат пра яе гавораць. Тут начуем. Раніцай ідзем на самы ка-нец паўвострава. Шыкарная пляжа.

З намі ідзе з Наносаў пляец, Уладзімер Роліч, вучань першага аддзелу польскай пачаткавай школы.

Даём яму дзіцячы часапіс „Praleski“. Лацінкай памалу чытае і сьмяецца, разумеючы змест пра-чытанага.

— Я пайду да хаты, прынясу сшыток і пакажу, як я пішу — кажа хлопчык і атрымаўшы згоду на гэта з нашага боку, ён пабег і ўнезабаве прынёс сшыток. На пер-шай балонцы сшытка напісана:

„Wierszyk. To sztandar Polski. Lewa... i Lewa... To sztandar nasz. I Lewa... znów Baczność uczniowie zdjąć czapki z głów. Baczność uczniowie My jego strasz W L“.

— Умееш які-небудзь вершык — пытаем.

— Умею.

— Ну скажы.

Хлапец гаворыць вышэй напі-саны „вершык“.

— Мо' які яшчэ умееш? Мо'

беларускі?

— Не больш нічога ня ўмею.

— Сколькі ў вашым адзеле вучняў і якой яны рэлігіі?

— 20 праваслаўных і 5 каталі-коў.

— Вучыцель ці вучыцелька вас вучыць?

— Вучыць нас пані.

— А добрая ваша пані?

— Не, дрэнная: надта б'ецца.

— Нават б'ецца?! А чым яна б'ецца?

— Лінейкай па далоні разоў з дзесціць як удэрыць, аж рука мала не загарыцца.

Хлопчык так падружыў з намі, што пару кілямэтраў яшчэ право-дзіў нас, калі мы ішлі ў далейшую дарогу...

Пад вечар мы — ў Сыцепене-ве. Гэта невялічкая каталіцкая вё-ска. Гаворым да гаспадар пабе-ларуску. Ён адказвае папольску, а да свае жонкі зварочваецца па-беларуску.

— Чаму вы да нас гаворыце папольску? — пытаем. Гаспадар заклапатаны, маўчыць і недавер-чыва паглядае на нас. Пасьля неяк нялоўка тлумачыцца:

— Бачыце, каля нас шмат пра-ходзяць пані і так ніколі не гаво-раць. Ад вас толькі так чуем.

Пераканаўшыся пасьля, што мы не жартуем і між сабой інакш, як пабеларуску не гаворым, — гаспа-дар перастаў „пшыкаць“. А калі яшчэ вечарам пабачыў, як мы па-чалі сабе скрабаць бульбу на вя-чэру, дык zusim разьвязаўся яму язык.

На вячэру:—бульба і кіслае ма-лако. Пасьля — гумно, сена, сон. Назаўтра — гайда далей...

Купа. Нічога надзвычайнага. Чуваць чужацкі дух: „Схроніско научыцельске“, „Пшыстань лігі мор-

скей“, „Обуз стражы пшэдняй жэньскай зэ Львова“, „Обуз гар-цэрскай“, таксама з „Галілеі“...

Нашых сяброў убывае. З пад Купы разьвітаўся з намі сябра Стась, а вечарам нашы „кале-жаначкі“. Асталося нас трох. Ноч. Дзе бы то праспацца—думаем і шу-каем на «штабоўцы» найбліжэйшай вёскі. — Кусеўшчына! — Ідзем...

У Кусеўшчыне ўсё сьпіць. Па-лова другое ўночы. Пры самай ву-ліцы спатыкаем гумно. Зарываемся ў сена і сьпімо. Раніцай адчыняе гаспадар гумно.

— Выбачайце, дзядзька, што мы так бяз пытаньня ўлезьлі; не хацелася вас уночы непаклоўць.

— Нічога, падарожныя, сьпіце. Толькі, калі ласка, ня курэце, каб часам барані Бог нечага такога...

— Ну, мы-ж ня дзеці — ад-казваем. Гляджу на гадзіннік — палова сёмай. Але ўжо адзін наш сябра падняўся і разьвітаецца.

— Куды-ж так? супачынь яшчэ — радзім яму.

— Бывайце! іду ў Будслаў — сказаў і пакінуў гумно.

Асталося нас двух. Добра су-пачыўшы, пастанаўляем ісьці да возера Вялікай Швакшта. Ідзем праз Кабыльнікі.

Вось і гэтая мястэчка, мястэчка, якіх шмат, — жыды, іхнія крамы, „нясьведамы элемент“ і г. п.

— Вось прытарнаваньне куль-туры! — кажа калега. Аглядаюся. Пасярод вуліцы пастушок у лапцях у парванай вопратцы едзе на ве-ласьпедзе і гоніць перад сабой грамаду козаў.

Ходзім па мястэчку. Даведваем-ся, што нядаўна тут сяляне рыхта-валіся да жыдоўскага пагрому. Справа выглядала так: у в. Ліпоў-цах загінула 3-х гадовае дзіця. Не-як за месяц знайшлі яго няжывое

ў лесе і ночым пакалечанае. Баць-кі дзіцяці і іхнія суседзі пусьцілі пагалоску, што гэта жыды зарэзалі дзіця на мацу. Гэтая пагалоска ма-ланкай разьвілася па ўсей ваколіцы. Не памагло і тое, што афіцыйна-ныя лякарска-судовыя дзейні-кі сьцьвердзілі, што дзіця, заблу-дзіўшы ў лесе, памарло з голаду. Вароны падзёбалі яму твар. Бацькі і іхнія суседзі не хацелі гэтаму ве-рыць.

І вось дзеля гэтага сяляне з ваколічных вёсак едучы ў Кабыль-нікі на торг, бралі з сабой, хто кол, хто сякеры, ці што іншае, з мэтай зрабіць пагром на жыдоў.

Гэтая апошняя аднакраней пра-гэта даведаліся і заявілі паліцыі, якая не дапусьціла да магчымых пагромных падзеяў.

Пра здарэньне ў в. Ліпоўцах расказваюць нават у м. Сьвіры і ваколіцах. Сялянскія масы ня хо-чуць верыць цьверджаньню лякар-ска-судовай камісіі.

Выходзім з Кабыльнікаў.

„Будова шосы — Кабыльнікі — Куркуле. Дрога замкнента“. Але мы ідзем па гэтай „замкнёнай“ дарозе. Яна пакапаная. Працуе тут „обуз працы“.

— „Прощэн пана, ктура годзі-на?“ — пытаюць і гэткае пытаньне паўтараецца амаль, што некалькі крокаў.

Пытаю, чаму гэта яны так ці-кавяцца гадзінай.

— „А бо прощэн пана, пул до двунастэй мамы обяд. — адказва-юць.“

— „Нема цо патшэцы! Рушаць сены!“ — крычыць нейкі старшы. Але яны заняты толькі думкай: ка-лі будзе палова дванацатай. Пра-цуюць ляніва, аглядаючыся ў бок заганытага. Словам, казённая работа.

Затрымліваемся каля аднэй гра-

Адны зразумелі, другія ня хочуць зразумець значэння бел. языка.

У Вільні пачаў выходзіць часопіс у беларускай мове п. н. „Сьвєтач Хрыстовае навукі“. Часопіс рэдагуецца і выдаецца сэктай мэтадыстаў.

Дзякуючы сумнаму стану праваслаўнай царквы і каталіцкага касцёла на нашых беларускіх землях, — дзякуючы таму, што тут царква і касцёл не датасаваны да жыцця беларускага насельніцтва, — што гэтыя царква і касцёл для беларуса зьяўляюцца чужымі па духу і па мове, — беларус траціць веру і шукае яе ў розных сэктах.

З пасярод сэктаў, найбольшую папулярнасьць сярод беларусаў маюць мэтадысты, пэўнеж дзеля таго, што ў сваёй прапагандзе ўжываюць беларускай мовы ня толькі ў вусным слове, але і ў пісьме і друку. — З пасярод дасюль выданных мэтадыстамі друкаў у беларускай мове, найважнейшымі зьяўляюцца сьпеўнік з 1930 г., выданы хорама і налічае шмат (каля дзвёх сотак) песняў з нотамі.

Друкаванае слова ў беларускай мове мае мусіць вялікае запатрабаваньне ў мэтадыстаў, калі пачалі ўжо выдаваць нават часопіс у беларускай мове. Пэўнеж, беларуская мова і друкаванае ў гэтай мове слова зьяўляюцца вялікай зброяй у руках мэтадыстаў, у іхнай рэлігійнай прапагандзе сярод беларусаў, — зьяўляюцца ключом, які дае доступ да беларускай душы, — чаго ня могуць аданіць і прызнаць — дзеля палітыкі — герархі праваслаўнай царквы і каталіцкага касцёла, на нашых землях, у сваёй прапагандзе. — і.

дзейнасьці беларускага пісьменьніка Зьмітрака Бядулі.

Дзеля ўшанаваньня юбілею рыхтуецца вялікі літаратурны вечар. Дзяржаўнае выдавецтва Беларусі выдае поўны збор твораў Бядулі ў 5—6 тамох. Трэці том ужо выйшаў з друку. Падрыхтоўваюць першы і другі тамы.

U litoŭcaŭ

Pieralot praz akiean latuna Vajt-kusa. U kancy minulaha miesiaca litoŭski latun Vajtкус пралацеў на аэраплане праз Атлантыцкі акіян. Lacieŭ jon z New-Jorku ŭ Koŭnu. Adnak u darozie niešta papsulaśia i latun, pralacieŭ praz akiean, musiŭ strymacca ŭ Irlandy. Lacieŭ Vajtкус adzin, 22 hadziny, pralacieŭ kala 6 tysiač kilometraŭ. Z Irlandy slauŭny latun prybyŭ u Koŭnu, dzie jamu litoŭskae hramadzianstva zrabila naležnaje spatkaŭnie.

Pahałoski ab litoŭska-polskich pierahaworach. Na apoŭnim sabraŭni Lih Narodaŭ u Ženewie dajšo da asabistaha spatkaŭnia i hutarak ab sprawie Wilenščyny miž ministrami litoŭskim Łozarajtisam i ministrami polskim Bekam. Z pryčyny ich hutarak u hazetach užo byli wiestki ab parazumieŭni miž Litwoj i Polščaj. Hetamu adnak jak urad litoŭski, tak i polski aficyjalna zapiarečyli. Astałosia, značycca, miž hetym dzieržawami pokulšto ŭsio pastaremu.

Wybary ŭ Kłajpedzie. U minuluju nładzielu i panładzielak adbylisia wybary ŭ miascowy sojm. Wybary adbywalisja pad dahladam pradstaŭnikoŭ Anhlii, Francyl i Italii. I litoŭcy i niemcy wiali natužnuju ahitacyju, kab zdabyć bolšy lik pradstaŭnikoŭ. Wybary ahułam adbylisia spakojna. Kali heta pišam, aficyjalnyja wyniki wybaraŭ jašče nie padadziŭny. Znaŭcy kažuć, što ad wybaraŭ hetych moža nastupić zlahodžaŭnie dahetul naciah. nutych adnosinaŭ miž Litwoj i Niemieččynaj.

Nowy Sojm i Senat

Prezydent Polšcy zahadam z dnia 30 wieraśnia sklikaŭ na nadzwyczajnuju sesiju 4-ha h. m. Sojm i Senat dzieła ich ukonstituwaŭnia i ŭstanaŭleŭnia Sojmawaha i Senackaha rehułamínu.

U Lizie Narodaŭ

U suwiazj z italijanska-abisynskim, užo wajennym, konflikktam, staršynia Rady Lih Narodaŭ sklikae Radu Lih na pasledžaŭnie, na 6.X.

Wajna Italii z Abisynijaj

Italijanska-abisynski spor pieratwaryŭsie ŭ wajnu. Wajna pačata dn. 3-ha h. m. Italijanskae wojska pierajšo abisynskuju hranicu. Abisynskija miesty Adua i Adigraf i niekalki miascowaściaŭ zbambardawany, abitwa ŭ Agadenie ražwiwajecca. Pawodle wiestak anhlijskich hazet, u wyniku zbombardawaŭnia Adui straty u ludziach takija: 1.700 zabitych i ranienych.

Abisynski car 2-ha kastyryčnika abwieściŭ ahułnuju mabilizacyju. Bolš milijona Abisyncaŭ paklikany da wajennaj służby.

Italija z swajho boku i dalej wysylaje ŭ Afryku roznych widaŭ wojska.

Dziela prypynieŭnia Italijanskich apetytaŭ adnosna Abisynii, Lih Narodaŭ miarkuje zastasawać da Italii haspadarča-finansowyja sankcyi, a pamienna: 1) dzieržawy, jakija ŭwachodziać u Lihu Narodaŭ, spyniać usiaki z Italijaj haspadarčyja i finanso-

wyja adnosiny, 2) zabaroniać usiaki abmien pamiž hramadzianami Italii i hramadzianami dzieržaŭ — siabroŭ Lih, 3) pazbawiać mahčymaści usiaka haspadarča-finansowaha abmienu, a takža abmienu asabistaha pamiž hramadzianami Italii i hramadzianami ŭwachodziačych i nie ŭwachodziačych u Lihu Narodaŭ dzieržaŭ. Ci Lih Narodaŭ zastasuje hetyja sankcyja, a kali tak, ci jany spyniać wajennaja kroki Italii ŭ Abisynii, — pakulšto nawiadamo.

Anhlija мае wielmi wažny i radykalny sposab spynić italijanska-abisynskuju wajnu — zamknuć Sueski kanał, pa jakim Italija pierawozić u Afryku wojska i amunicyju. Ci jaho zastasuje? — taksema pakaža najbližejšaja budučynia.

A tymčasom — kroŭ lijecca. Wajna Italii z Abisynijaj moža spryčynicca da wajennaha pažaru i ŭ Eŭropie!

Roznyja wiestki

Z POLŠCY.

Polšcy wymahaje hruntoŭnaj pierabudowy. U Polšcy sialanskaja žycharstwa naličaje 73 procenty ŭsiaho nasielnictwa, miestawaje — 27 procentaŭ. Jak bačym, u Polšcy značnaja pierawaha sialanstwa nad miestawym žycharstwam. Heta pierawaha budzie bolš zrazumielaŭ, kali paraŭniajema inšyja krajny, z padobnaj da Polšcy huščynioj nasielnictwa. Napr. Francyja мае 33 proc sialan, Austryja — 32, Daniija 35, Šwajcaryja — 26, Čecha-slawacžyna — 40. U krajnach wysoka pramysłowych — miestawaha nasielnictwa: u Anhlii i Belhii — 78 proc. u Niemieččynie — 64 proc., u Zł. Dzieržawach Paŭnočn. Ameryki — 51 proc. Kali ŭ Polšcy na adnaho mieščanina prypadae troch sialan, u Anhlii, Belhii troch mieščan prypadae na adnaho sialanina, a ŭ Niemieččynie, Francyi, Austryi i Danii przyblizna dwuch. Dyrektor waršaŭskaj pramysłowahandlowaj pałaty Jakuboŭski ćwierdzić, z uwahi na ahromnuju pierawaha sialanskaha nasielnictwa ŭ Polšcy — što Polš wymahaje u socyjalna-ha-

spadarskaj struktury hruntoŭnaj pierabudowy. Supraŭdy, prawilnaje ćwierdžaŭnie!

Zwalnieŭnie z Berezy-Kartuskaj. U druhoj pałowje wieraśnia z koncentracyjnych lahieraŭ u Berezie Kartuskaj zwolnieny 48 asob, u hetym liku 38 ukraŭcaŭ, rešta z Nawahradčyny, Peleśsia i Waršawy.

Z ZAHRANICY.

Zmowa na karala Barysa i siabroŭ uradu u Baŭharyi. U Baŭharyi nadawiečy ŭłady wykryli zmowu, jakaja miała na mecje prawieści dzieržaŭny pierawarot. Učaśniki zmowy planawali zabić karala Barysa, jahonu žonku i siabroŭ uradu.

U zmowie brała ŭdzieł mnoha wajskowych i cywilnych.

U suwiazj z wykryciem zmowy adbywajucca ŭ kraj aryšty i rewizii.

Neŭtralnaść Japonii. Pawodle nieaficyjalnych wiestak Japonija da italijanska-abisynskaje wajny zajmie stanowiśča neutralnaje.

Mabilizacyja fašystaŭ. U dzieŭ światu italijanskich fašystaŭ, jakaje prypadała dnia 2.X, dyktatar Musso-

мадкі і выпытаем. Даведваемся, што ў „обозе“ моладзь з ваколіц Лодзі і Каліша, набраная „Стшэльцам“. Яны падзеленыя на кампаніі па 100 чалавек. Але да працы з кампаніі ідзе якіх 70—80 чалавек. Рэшта, як кажуць, „лазікуе“, г. зн. хварэе ці з якой іншай прычыны астаецца ў бараку.

Працуюць у дзень 6 з палавінаю гадзін. Рэшта часу — „паньствовае выхаваньне“ і вайсковыя вучэньні. Плата: 50 грошы ў дзень, харчы, вопратка, і 5 зл. месячна кладуць кожнаму на кніжку ПКО.

На гэтай дарозе працуюць каменшчыкі, якіх сяляне называюць турэцкімі султанами, бо амаль кожны з іх мае дзьева кяханкі, якіх утрымоўвае і якія за ім валочацца.

Здраецца, што дзьева кабаты зусім згодна жывуць з адным каменшчыкам, як супольным „мужам“. Каменшчыкі гэтыя, як кажуць сяляне, — прыблуды з усяго сьвету.

Язгунаўшчына. Гэта спольшчаны хвальварак. Неўдалёку ад гэтуль прыгожае возера Вялікае Швакшта. На паўдзённым беразе возера каля засьценку Глубокі Ручай яшчэ стаяць моцныя цэмэнтавыя фундамэнты нямецкай электрычнай станцыі, якая давала электрычнасьць на расейскі фронт у калючыя драгты, каб праз іх ніхто ня мог пралезьці, дзякуючы сільнаму электрычнаму току, які забіваў кожнага, хто датыкаўся да дроту.

Пераначавашы, пакідаем Язгунаўшчыну і ідзем на паўдзёжны захад. Мінаем м. Канстанцінава, Варашылкі, Нецкі, м. Сьвір і затрымоўваемся ў вёсцы Алешкі ў сябры Б.І.Г. К. Яцыны.

Тут начуем. Назаўтра ўсе разам адведываем гр. Паўліну, знаёмую сьведамую беларуску ў вёсцы

Шылакох. Ідучы праз гэтую вёску спатыкаем сялянскія вазы: адзін, другі. Пры кожным конь забстрыжаным да гола хвастом. Пытаемся, чаму гэта так?

— Гэтак, каб іх ліха, нейкія, зладзеі ўночы дабраліся да коней, што пасьвіліся на начлезе, і паабстрыгалі хвасты — кажуць нам.

— А ў вёсцы Крываносы таксама паабрэзвалі коням хвасты і пры макаўках папрычаплялі картачкі: „бэз фрызыера абцінаць взбронёна“ — паясьняюць нам.

— Хто-ж-бы гэта рабіў такую подласць?

— Пэўна-ж безработныя валацугі з Вільні, або з абозу працы з пад Куркулёў — адказваюць.

Па адведзінах разьвітваемся з Паўлінай і ейным мужамды і далей!

Прыгожай дарогай ўздоўж берагу Сьвірскага возера ідзем у кірунку мястэчка Вішнева. Мінаем в. Мізулічы, Гарані і ўваходзім у Вішнева. Адна доўгая вуліца. Касьцёл, гміна, пошта, манаполька, адна беларуская крама і адна жыдоўская — вось і ўсё мястэчка. Беларуская крама Ю. Мурашкі мае на вывесцы побач польскага надпісу беларускі: „Спажывецкая крама“. Складаем візыту беларускаму купцу і ідзем далей... Вёска Антоціна. Тут наш начлег. Заўтра — ў в. Сьпягліцу.

Сьпягліца. Жывуць тут каталікі, пераважна сьведамыя беларусы. На паўночны захад ад вёскі — Сьпягліцкая гара. На ёй — могілкі.

У падножжы гары яшчэ цэлы цэмэнтавы схрон, збудаваны нямецкім войскам. Гэта быў г. з. „Готэль афіцэрскі“ № 2. Тут супачывалі афіцэры, вышаўшыя з першай лініі акупаў. Кажуць, што перад гэтым „готэлем“ былі надта прыгожыя дарожкі і розныя ўпры-

гажэньні. Пасьля тут жылі сяляне, вярнуўшыся з „бежэнства“.

На могілніку была калісь тут уніяцкая капліца, цяпер застаўся на ёй толькі каменны фундамант. Калі пачалося прасьледваньне ўніятаў, дык пан Керсноўскі з двара Сьпягліцы, які апыкаваўся капліцай, не хацеў яе рэмантаваць, баючыся, каб маскалі не забралі яе на царкву. Дзеля гэтага капліца ад старасьці развалілася.

На ўсход ад Сьпягліцы пры балоце ішла першая лінія нямецкіх акупаў у часе нямецка-расейскай вайны. Цяпер тут толькі дзеньдзе стырчаць бэтонныя схроны з надпісамі: „Власнось войскава, розьбераць не вольно“.

Трохі далей на ўсход у лесе „Вострава“ ёсьць тры вялікія ямы. Старыя людзі кажуць, што ў гэтыя ямы ўся вёска хавала свой дабытак ад войскаў Напалеона. І падчас сусветнай вайны хацелі сяляне хаваць там усю сваю рухомую маёмасьць, але „Вострава“ аказалася паміж нямецка-рускімі акупамі...

У Сьпягліцы разьвітваюся з апошнім сябрам, які тут застаецца, і іду далей.

Жодзішкі. Ведамыя сваёй барацьбой за родную мову ў касьцэле. Прыгожая гэтае мястэчка разьмясьцілася на правым беразе Вялікай. Расказваюць, што даўнейшы ўласнік Жодзішак Кішко пабудоваў тут кальвінскі касьцёл. Тады езуіты на перакор кальвінам прыбылі сюды і паставілі свой касьцёл і пасьля кляштар пры ім. У мурах гэтага даўнейшага кляштара цяпер месціцца ўсё Жодзішынны „ужэнды паньствовае“. Па нейкім часе езуіты адабралі ад кальвінаў касьцёл. А ад езуітаў маскалі забралі кляштар і Жодзішынны маёнтка, аддаючы ўсё гэта свайму генэралу за „усь-

мірэньне польскага мятежа“.

Ад маскаля купіў двор і кляштар (які ўжо быў палацам) паляк Бокшчанскі. Гэты апошні прадаў палац (кляштар) і сад Жодзішскай воласьці, а зямлю раскупілі сяляне. Пан Бокшчанскі ўсё гэта прагуляў і цяпер, кажуць, ёсьць войтам у Алькеніцкай гміне.

З Жодзішак кіруюся на Солю. Па дарозе вёска Дзевятні. Пад хатай — грамада хлапоў. Пачынаю гутарку і даведываемся, што тут жывуць каталікі. На пытаньне, ці яны беларусы ці палякі, хлапцы адказваюць:

— Эх, ведаецца, мы лічым лепш нікому не адказваць на гэтыя пытаньні!

Такі адказ шмат чаго гаворыць. Вёска Васюкі. Надта доўгая. Спатыкаю касцоў. Пачынаю гутарку падобную, як у Дзевятнях. Калі пачулі пытаньне пра нацыянальнасьць, адказваюць: — „Бачыце, мы тут... розныя... тутэйшыя... і такія і сякія... чытаем і польскія і беларускія газэты“. Як на каталіцкую вёску — адказ ня дрэнны. Палякамі ня хочуць называцца.

Солю. Жыдоўска-беларускае мястэчка. Працякае бліска яго прыгожая рэчка Ашмянка. Адведваю новы касьцёл, маляваны ўнутры мастаком беларусам П. Сергеевічам. Столь і сьцены пакрытыя малюнкамі, прадстаўляючымі падзеі, апісаныя ў Эвангеліі. Удачна прадстаўленыя жыдоўскія тагачасныя тыпы. Апосталы — рыбакі прадстаўлены тыпамі надта бліскімі нашым наднарачанскім рыбаком. Агулам вычуваецца нешта краёвае.

У Солах — канец маея вандроўкі.

Сядую на цягнік і — да Вільні. Агульнае ўражаньне: беларус шпарка прабуджаецца і сьведама пачынае ісьці да сваёй мэты. Ул. К.

Пісьмы з вёскі

Родная мова ў царкве.

Асінагарадок, Пастаўскага пав. У нас што год 2 ліпеня ст.ст. адбываецца традыцыйны прыходзкі фэст — Маці Божай Асінагародзкай. На гэты фэст многа зьбіраецца народу з ваколічных пры-

lini zahadaŭ prawieści probnuju ma-bilizacyju fašystaŭ.

Zmabilizawanych było kala 10 milionaŭ fašystaŭ. Dzień fašystaŭska-ha świała adbyŭsia uračysta. Musse-lini skazaŭ praz radio prani knutuŭ du-cham wajenščyny pramowu.

Suproćkamunistyčny teror. U Sawieckaj Ukrainie bywajuć wypad-ki suproćsawieckaha teroru. Ukrain-skija siłanie zabiwajuć kamunistaŭ.

Tajfun i Japonii. Nadowiaču ŭ adnej z prawincyj Japonii, Gumma, byŭ strašenny wiecier-bura, tajfun, jakі narabiŭ šmat škody. Zhinuła 190 čalawiek, a 1800 damoŭ zusim žnišča-ny. Uškodžany 4 wajennyja karabli. Čyhunkawaja kamunikacyja z hetaj prawincyjaj prarwana.

Z KRAJU.

Abnižeńnie cany zbožža. U sa-mym kancy miesłaca wieraśnia, u Na-wahradzkim pawiecie zaŭważana rap-toŭnaje abnižeńnie cen zbožža. Abni-žeńnie cen dachodzić da 60 proc. u paraŭnańni z cenami pierad 3—4 dniami raniej.

Hałaŭniejšyja pryčyny hetaha žjawišča: 1) 1-ha h. m. nastupiŭ ter-min spłaty siłanami roznych na-ležnaściaŭ, 2) handlary zbožam, na swaich sabrańniach ustanawili „naj-bolšuju“ canu na zbožža.

Ekzekutary pajechali na rabotu. Wiedama, što ściahiwańnie nierehu-larna spłačanych padatkawych nalež-naściaŭ było prypyniena na čas žni-wa — ad 1-ha lipnia da 30 wieraś-nia. Ad 1 h. m. ściahiwańnie henych padatkaŭ uznoŭlena. i ŭ suwiazі z he-tym na terytoryju Wilenščyny wyjecha-ła ŭžo kala 20-cioch ekzekutaraŭ.

ходаў. Прыходзяць і каталікі. Сё-лета гэты фэст быў так-жа многа-людны. Ужо другі год на гэтым фэсьце можна пачуць у царкве родную мову. Сьпяраша гаварылі толькі парасейску пропаведзі, а ця-пер гавораць і пабеларуску. Гэтыя пропаведзі пачаў у нас гаварыць а. Коўш. Любяць нашыя людзі слу-хаць пропаведзі ў роднай мове і любяць беларускіх сьвяшчэньні-каў. Калісь быў у нас дыякан Мі-калай Дзяруга — любілі яго людзі і цяпер добра ўспамінаюць, бо ён заўсёды да людзей быў свой чала-век, ён беларус і ня чурался бела-русаў і беларушчыны. А. П.

Аб выбарах.

(3 Пастаўскага павету).

У нашай ваколіцы сёлетніявы-бары адбыліся гэтак. Прад выба-рамі кандыдат у паслы, з Пастаў-скага павету, вучыцель Бальцэрак публічна ў Варапаеве на мітынгу казаў, што хто ня будзе галаса-ваць на гэтых выбарах, той адказ-ваецца ад правоў „быватэльскіх“.

Ня дай Божа мець такіх па-слоў у сойме, — казалі сяляне па-слушаўшы яго прамовы. Але яго й ня выбралі ў паслы з нашага Глы-боцкага вокругу. Каторых выбралі, то іх гутаркі мы ня чулі, але ня будуць нашымі абаронцамі іяны—гэта мы добра ведаем.

У нас галасаваць ніхто ня зьбі-раўся. А як прышоў дзень галаса-ваньня—людзі галасаваць ня йшлі. Вінавацілі за гэта дзейных белару-саў. Сэкрэтара і скарбніка Гуртка Беларускага Інстытуту Гасп. і Культ. ў Харках, Сьцяпана Кейзіка і Юльяна Лапачонка, Варапаеўская паліцыя ў дзень выбараў была арыштавала, але назаўтра звольніла.

Лявон Канцавы

Макаршчына, Варапаеўскае во-ласьці. Перад галасаваньнем пры-ехаў у нашу вёску валасны сэкра-тар і пачаў агітаваць, каб усе ішлі

на галасаваньне. Хваліў цяперашні парадак выбараў і кандыдатаў у паслы. Аднак нашы людзі казалі, што галасаваць ня пойдуць, бо ў паслы выстаўлены ня нашыя лю-дзі,—дык няхай той, хто іх выстаў-ляў, за іх і галасуе.

Сэкратар пробаваў тлумачыць, што кандыдатаў выбралі валасныя радныя,—дык яны ўсе адказалі: а хто выбіраў радных? якія тады былі выбары? Нам трэба нашых людзей, за чужых галасаваць ня будзем.

Макарскі.

в. Мышкі, Дунілаўскае воласьці Жыхары нашае вёскі даволі сьвя-домыя беларусы і ва ўсіх грамадз-кіх справах добра арыентуюцца.

На сьлетнія выбары ісьці й ня думалі.

Мышка.

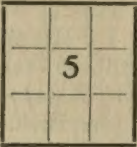
БЕЛАРУСЫ! Падтрымлі-вайце сваю прэсу. Выпісвайце най-старэйшую беларускую газету „Беларускую Крыніцу!“

Przysłana je.

Darma 50 zł. hatoŭkaj

moża atrymać kożny.

Z nahody adkryćcia razsylnoha addzielu, a taksama kab zdabyć sabie stałych klien-taŭ siarod najšyrejšych słaŭoŭ naslelnictwa my postanawili raździacić 1000 premij pa 50 złotych hatoŭkaj pamid klientami, jakija przyśluc nam zakez na adzin abo niekalki kompletaŭ i dałaćca prawilnaje raźwiazanie pobać žmieščanaj kruchiłoŭki.

Pajaśnieńnie: u pustyja kletki treba ustawić, jakija chočaś, ličby ad 1—9 tak, kab suma i chu wa ŭsich kirunkach dała ličbu 15.

Pamima wializarnaj hrašawoj premij, my postanawili abnizić ceny našych kompletaŭ da minimuma.

Našy reklamowyja komplety — 70% žnižki.

Tolki za 11 zł. 70 hr.

wysyłam: 3 metry matarjalu na mužskoje adzieńnie, wosienskaje abo zimowaje, nadta modnaja poŭnaj padwojnaj šyryni 140 cm., 1 mužski dobry i ciopły zimowy swetar z ša-lowym kaŭniarom abo amerykanskim zamočkam, 1 mužskuju kašulu nadta dobraha hatun-ku z modnaj wyšyŭkaj, 1 p. kalessonaŭ dobraha hatunku, 1 p. škarpetak przyhożych i nadta mocnych, 1 dziełku zamšowaju da nahawic z przyhożaj niklowaj sprażkej, 1 waŭniany uzo-rysty šal i 3 mužskija nasoiŭki sa šlakam.

Tolki za 12 zł. 85 hr.

wysyłam 4 metry pieknaha matarjalu na žanočuju sukienku z uzorami i deseniami ciapieraśniaha sezonu, 1 zimowuju chustku ŭ jasnyje abo ciomnyje kletki. 1 p. damskich čarawik (padać raźmier abutku), 1. damski swetar pawodle „apośniaha kryku mody.“ 1. žanočuju luksusowuju kašulu z przyhożaj jedwabnaj ustaukaju (u kolery jaki tolki zachoča) 1 p. trykotnych reform u roznych raźmierach, 1 p. damskich jedwabnych nadta dobraha hatunku pańčoŭ, 1 dziełku, 1 p. damskich elegantskich pałčatak, 3 damskija batystowyja wyšywanyja nasatki i tualetnuju bambanierku.

Tolki za 25 zł. 30 hr.

wysyłam: 1 trubku bielaha pałatna 17 metraŭ na ŭsłakuju bializnu abo paściel. u nadta dobrym hatunku; 2 pikowyje, wyšywanyja ŭ kwietki, na ložak koŭdry u dobrym hatunku. 6 metraŭ miekkaj i pušystaj flaneli na usiekuju bializnu, piżamy i šlafroki, 1 metraŭ zefiru u modnyja paski na muskija dziennyja kašuli i 6 mtr. čysta bielaha ŭ kletki pałatna na ručniki abo 6 wafłowych z frendzlami ručnikoŭ.

Wyšej pamienienija komplety wysyłam na piśmienny zakez za paštawoj zaliczkaj.—Płaćcica na poście pry atrymańni tawaru.

Biaz ryzyka: kali tawar nie padabajecca, prymiem jaho nazad, a hrošy ŭ toj čas wierniem. Adresawać:

Firma „Polska Tkanina“ Łódź, ul. Moniuszki 3. Oddz 109.

Zaznacajem, što kożny, chto przyśle prawilna raźwiazanuju kruchiłoŭku i zakez, moža atrymać 50 złotych hatoŭkoj.

Padziel i wysylka naharod adbudziecca 31 kastryčnika 1935 h.

Dr. Stanisław i dr. Jadwiha Hryniewiczzy.

Ab skury i jejnych chwaro-bach.

(Praciab, bl. „Bieł. Krynica“ Nr. 30).

Nienarmalnyja poty. Što čalawiek pacieje, heta narmalnae žjawišča. Pry niekatorych chwaro-bach, potu adychodzić zašmat, przykładam pry su-chotach, ahułam pry haračcy. Tutaka potu moža być stolki, što na ciełe robiacca puzyrki abo nat' ekzema.

Zusim zdarowyja ludzi majuć inšy raz klopat, dzieła toho, što ŭ ich nadta mocna paciejuć nobi abo pad pachami. Pot heny nadta śmiardziučy.

Rada na heta—najčасьciej myć nohi, ci samomu abmywacca ŭ wadzle, dadaŭšy da jaje fermali-ny (ad 5 proc. da 10 proc. raščyna), pasypać nohi 10 proc. tannoformam.

Waŭčanka. Čiažkaja chwaroaba skury, jakaja wyklikaecca bakteryjami suchotaŭ. Paznajecca na joj tolki dochtar. Dzieła toho, što sa skury, dzie jana pačatna siadzić, moža pierakinucca na sklizi-stuju pawaloku nasa i zusim razjeść nasawuju chraść („biaznosik“), treba ŭ pačatku chwaroaby, kali na skury pakažucca ploskija žoŭtawata-čyrwo-nyja zliarniatki wialičny sačeŭki, žwiarnucca chut-čej da dochtera. Chwarobu tady možna jašče da-woli lohka wylekawać.

Parchi. Chwaroba wyklikaecca brybkom, ja-ki siadae ŭ wałasiany miašoček. Nawok al miašoč-ka robiacca maleńkija žoŭtyja punkty. Paasobnyja punkty rastuć, žliwajucca adny z druhimi i robiacca płaštok jasna žoŭtaha koleru. Płastry henyja pawia-ličwajucca, robiacca suchimi, sypkimi i pechnuć myšami.

Wałasy ŭ chworym miescy wypadajuć, a tyja na't, što astajucca, lohka łomiacca i majuć wyhlad, byccam pasypany jany popiełam.

Mienš časta parchi bywajuć na inšych čas-ciach cieła, dzie nima wałasoŭ.

Lekawacca samomu ad parchaŭ čiažka. Lepš wiarnucca da dochtera.

Barodaŭki. Bywajuć jany ploskija i pukatyja. Lohka pierachodzić z adnaho miesca na druhoje, ci nat' i na inšych ludziej.

Chočuć wylekawacca, treba najlepš prypalić azocistaju kišlaju. Zwažać na toje, kab pry hetaj nahodzie nie papalić zdarowaje skury, dyk šmara-wać tolki samuju barodaŭku.

Adzin z wielmi praktyčnych dachtaroŭ raćć, kab pry barodaŭkach zawinuć kožnuju z ich niečym,

čornym, kab nie dachodziła da toho miesca na sku-ry niekalki dzion słonka. Barodaŭki prapadajuć byccam tady samy saboju. My nia bačyli jašče, jak jano sapraŭdy heta pamahaje. Lekawańnie nie darahoje, dyk kożny moža paprabawać.

Wałasy i ich chwaroaby. Narmalna wolas ży-wie 2—6 hadoŭ, potym jon wypadae, a na jaho-naje miesca wyrastaje nowy.

Užo z dzieciačych hadoŭ treba rupicca ab čyś-cinlu haławy, značycca miesca, dzie wałasy rastuć. Kali wałasy nia nadta klustyja, dyk chopić myć haławu adzin raz na miesiac. Pry klustych wałasoch treba myć čасьciej, prynamsia adzin raz na tydzień. Myć najlepš ciopłaŭ wadoju z mylam nia lišnie wostrym. Myjuć chaloŭnaju wadoju ško-dzim wałasom, ad hetaha jany chutka wypadajuć.

Začasta myć haławu nie zdarowa. Wałasy ro-biacca nadta krocchkimi.

Myć najlepš na nač, chiba što ŭletku, tady dobra suszyć na sonku. Zaŭsiody dobra spałeskać myle.

Chočuć mieć dobryja wałasy, treba parupicca ab čyścinie hrebiania i ščotak, jakimi češam haławu. Kożny čalawiek chaj maje svoj asobny hre-bień i ščotku. Inakš lohka pierachodzić z adnaho na druhoja chwaroaby wałasoŭ.

Wałasy „dychajuć“, dyk treba ich prawietry-wać. Kali niechta zaŭsiody chodzić u šapcy ci z tuha zawiazanaju chustkaju — heta nia nadta im karysna.

Pryčynaŭ, dziakujuć jakim wałasy wypada-juć, jość šmat. Na pieršym miescy tutaka przyrod-naja swomaść, na jakuju nima zusim nijakaha laka-stwa. Z inšych—spamianiem ab zaraznych chwaro-bach, przykładam tyfus, maninhit, syfilis, su-choty. Dalej — małaja rupliwaść ab čyścinlu haławy, čiažkija i ciesnyja šepki ci kapialuśy, myćcio chaloŭnaju wadoju, nadta wostryja myły. U žančyn trapljecca, što wypadajuć wałasy pašla radoŭ, u čiažku.

Lahčej wypadajuć wałasy tonkija, hustyja, miakija.

Skurnaja chwaroaba, pry jakoj wypadajuć wa-lasy, nazywajecca lupiažom.

Lupiež byweje klusty i suchi. Heta zusim roznyja chwaroaby i treba ich inakš lekawać.

Pry klustym lupiaży na skuru haławy bačym toŭstyja, žoŭtyja, mocna prylahajućyja da skury lu-sački. Wałasy ad ich wypadajuć i čalawiek lysieje.

Pamahaje na heny lupiež laka-stwa, dzie jość dziehać i rezorcyna. Recepta na takaje laka-stwa budzie woś jakaja: Rezorcyny 2 gr., B—Naftol 1 gr., Spirytusu 100 gr.

Nacirać henym laka-stwam try razy na dzień skuru haławy. Pašla niekalki dzion najčасьciej lu-piež spynicca.

Kali haława ŭžo zusim ačyścicca, dobra jaje nacirać 1% raščynaju rezorcyny ŭalkaholiabokam-formnym spirytusam.

Pry suchim lupiaży z haławy syplucca drob-nieńkija lusački, byccam muka. Hetu lupiež nia tak chutka wyklikae lysieńnie, jak klusty.

Na jaho treba preparataŭ siery abo peruwian-skaha balsamu, jak pakažywuć dzwie niżej peda-dziennyja recepty: Sulfoform 5 gr., Aliwy 100 gr., dobra raźmiašaŭšy heneje laka-stwa mocna ŭcirać jaho ŭ skuru.

Druhaja recepta: Balsamu Peruwianskaha 10gr., Rycyny 5 gr. i Spirytusu 50 gr.

Henym laka-stwam mocna šmarawać haławu kożny druhi dzień.

Chacia wałasy nie kaniešna nieabchodnyja dzieła zčaroŭja ci ahułam žyćcia čalawieka, a ŭšo-ž inšyja, što nia majuć užo wałasoŭ na haławie, šmat mernujuć hrošaŭ na toje, kab jany znoŭ u ich wyrašli. Jość biez kanca roznych lekaŭ, ja-kija majuć „cudoŭna“ pamahčy na lysinu. Kali jany adnak pamahajuć, dyk adno ŭłaśnikam tych prad-ryjemstwaŭ, dzie robiacca henyja leki. Nia hor-ša je laka-swa moža zrabieć sabie kożny čalawiek sam u chacie, kupiŭšy patrebnaje ŭ aptecy, abo na't i z karefiniaŭ našaha lopuchu. Z inšych rašli-naŭ, jakija ŭ nas adnek nie rastuć, treba adznačyć marskuju cybulu i chinowuju karu.

Pryhatawańnie laka-stwa: karefini lopuchu, dobra pakroiŭšy, namačyć na 2 tydni ŭ spirytusie. Pracadzić potym henuju nastojku i razmiašaŭšy pieracodziwa z roŭnaju kolkaścju wady, ŭcirać mocna ŭ skuru haławy.

Pryhataŭleńnie chinowaje wady: kupiŭšy 20 hramaŭ chinowaje kary, pakryšć jaje i namačyć u spirytusie čystym, potym pieracadzić. Henaju ciakominaju mocna nacirać haławu, wymyŭšy piera-dom wałasy.

Časam dobra pamahaje ŭcirać u skuru pilo-karpinu.

Treba tutaka skazać, što ničoha henyja leki nie pamohuć, kali nia rupicca ab čyścinlu haławy.

Raźdwajeńnie wałasoŭ. Raźdwojenyja kancy najlepš prypalić, a šmarawać wałasy niekalkidzion potym aliwaju z sałodkich mihdałoŭ, dadaŭšy da hetaha niekalki kaplaŭ alejku bergamotawaha.

